

## Versiune anonimată

Traducere

C-74/19 - 1

**Cauza C-74/19**

**Cerere de decizie preliminară**

**Data depunerii:**

31 ianuarie 2019

**Instanța de trimitere:**

Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa – Juízo Local Cível de Lisboa – Juiz 18 (Portugalia)

**Data deciziei de trimitere:**

21 ianuarie 2019

**Reclamantă:**

LE

**Pârâtă:**

Transportes Aéreos Portugueses, S.A. (TAP)

---

**Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa**

**Juízo Local Cível de Lisboa – Juiz 18**

(Tribunalul de Primă Instanță din Lisabona – Secția locală civilă din Lisabona – Instanța nr. 18)

[*omissis*]

[*omissis*]

**CONCLUZIE** [*omissis*]

I- Situația de fapt:

I.1- LE, [omissis] a formulat o acțiune [omissis] împotriva TAP, S.A., prin care a solicitat obligarea acesteia la plata sumei de 600 de euro și a dobânzilor datorate de la data înștiințării.

I.2- Reclamantul își întemeiază cererea pe faptul că a achiziționat un bilet de avion pentru un zbor operat de pârâtă, din Fortaleza (Brazilia) la Oslo, cu escală pe Aeroportul Lisabona. Avionul a ajuns cu întârziere la Lisabona, motiv pentru care acesta nu s-a putut îmbarca pentru zborul către Oslo din ziua respectivă (22 august 2017) și a fost nevoit să aștepte zborul din ziua următoare pentru a pleca din Lisabona cu destinația Oslo. Ca urmare a acestei împrejurări, reclamantul a ajuns la destinația finală cu mai mult de 3 ore de întârziere, ceea ce obligă pârâta să îi achite suma solicitată cu titlu de compensație în conformitate cu articolul 5 alineatul (1) litera (c) și cu articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, care prevede o compensație minimă în acest scop (în prezenta cauză, în valoare de 600 de euro, deoarece este vorba despre un zbor extracomunitar de peste 3 500 km).

I.3- Compania pârâtă a formulat întâmpinare, în care susține că ajungerea cu întârziere la destinație a fost cauzată de un motiv care nu a depins de ea. Aceasta susține că zborul TP36 între Fortaleza și Lisabona a fost efectuat cu același avion care a fost utilizat pentru zborul anterior din Lisabona în Fortaleza (TP35 din 21 august 2017) și că comportamentul violent al unui pasager îmbarcat în avionul respectiv a condus la devierea sa în Las Palma, în vederea debarcării acestuia, ceea ce e determinat îmbarcarea cu întârziere [a reclamantului] în zborul din Fortaleza în Lisabona, având în vedere că acesta se efectua cu același avion. Pârâta concluzionează că, în pofida tuturor eforturilor sale, întârzierea a fost cauzată de o circumstanță excepțională, care, prin urmare, nu îi poate fi imputată, nefiind obligată la plata compensației solicitate, în conformitate cu considerentul (14) al Regulamentului (CE) nr. 261/2004 al Consiliului din 11 februarie 2004.

I.4- În replică, reclamantul a contestat situația de fapt invocată de pârâtă în întâmpinarea sa, susținând că aceasta nu justifică aterizarea cu întârziere în Oslo, destinația sa finală, și că pârâta nu a dovedit că întârzierea respectivă, de aproape 24 de ore, nu ar fi putut fi evitată în pofida tuturor măsurilor rezonabile adoptate.

[omissis]

\*

II- În prezenta cauză a fost stabilită următoarea situație de fapt:

- 1 Reclamantul a cumpărat un bilet – având codul de rezervare MWNBIX – pentru zborurile TP36 și TP764 operate de pârâtă, din 21 august 2017, cu plecare din aeroportul Fortaleza (FOR) la ora 23:05 și cu sosire în Aeroportul Oslo (OSL) programată la ora 18:00 (ora locală) în ziua următoare, la 22 august 2017, cu escală pe Aeroportul Lisabona (LIS).
- 2 Reclamantul s-a înregistrat și s-a îmbarcat pentru zborul TP36.

- 3 Zborul TP36, menționat anterior, efectuat la 22 august 2017, care ar fi trebuit să ajungă în Lisabona în jurul orei 10:15, a ajuns la destinație [Aeroportul Lisabona (LIS)] la 13:33, ceea ce a împiedicat îmbarcarea reclamantului pentru zborul TP764 către Oslo.
- 4 Prin urmare, reclamantul a fost nevoit să se îmbarce pentru zborul TP764 către destinația sa finală [Aeroportul Oslo (OSL)] la ora 13:10, la 23 august 2017, motiv pentru care a ajuns cu 24 de ore întârziere față de ora prevăzută inițial.
- 5 Zborul din Lisabona către Fortaleza a fost efectuat cu același avion precum zborul TP36 din Fortaleza către Lisabona.
- 6 La rândul său, avionul TP35 din Lisabona în Fortaleza, cu care a fost efectuat zborul din 21 august 2017, a decolat din Lisabona la 16:11, însă a fost deviat către Las Palmas la 17:25, în vederea debarcării unui pasager violent care mușcase un pasager și îi atacase pe alți câțiva, inclusiv pe membrii echipajului care au încercat să îl calmeze. Comandantul, din motive de siguranță, a decis să devieze avionul către Aeroportul Las Palmas pentru debarcarea pasagerului respectiv și a bagajului acestuia, ceea ce a determinat ca zborul să ajungă în cele din urmă la Fortaleza cu o întârziere de 4 ore și 18 minute.
- 7 Situația de fapt descrisă la punctul 6 a condus la întârzierea îmbarcării pentru zborul rezervat de reclamant (TP36) din Fortaleza în Lisabona, deoarece acesta se efectua cu același avion.
- 8 Având în vedere ora devierii către Las Palmas, pârâta a concluzionat că, inclusiv în cazul în care ar fi decis să trimită un alt avion din Lisabona în Fortaleza pentru efectuarea zborului de întoarcere TP36, acesta tot nu ar fi ajuns la ora prevăzută pentru îmbarcarea în Fortaleza având în vedere pregătirile necesare prelabile plecării din Lisabona, atât în ceea ce privește avionul, cât și găsirea unui echipaj pentru aceste zboruri suplimentare.
- 9 Întrucât [reclamantul] a ajuns cu întârziere pentru escală în Lisabona, acesta nu s-a mai putut îmbarca în zborul TP764 către Oslo și a fost nevoit să plece în ziua următoare, având în vedere că TAP operează un singur zbor zilnic către Oslo.

\*

### III. [omissis]

\*

IV. În prezenta cauză sunt aplicabile dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 261/2004.

IV. 1. Reclamantul invocă jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit căreia cazurile în care întârzierea unui zbor depășește trei ore trebuie asimilate unei anulări care dă dreptul la compensație, cu excepția cazului în care

întârzierea este cauzată de motive de forță majoră asupra cărora compania aeriană în cauză nu are niciun control efectiv și care nu ar fi putut fi evitate nici dacă s-ar fi luat toate măsurile corespunzătoare; în consecință, o problemă tehnică a unui avion nu constituie o circumstanță de acest tip decât dacă se dovedește existența unei acțiuni de sabotaj (a se vedea Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716). Reclamantul invocă de asemenea articolul 5 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004, din care rezultă că fiecare pasager are dreptul la o compensație de la pârâtă în conformitate cu articolul 7 din același regulament. În opinia sa, având în vedere că este vorba despre un zbor extracomunitar de peste 3 500 km, conform articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, pasagerul are dreptul să primească o compensație de 600 de euro care trebuie plătită de compania pârâtă.

IV.2. La rândul său, [pârâta] invocă considerentul (14) al Regulamentului nr. 261/2004, deoarece consideră că împrejurarea reținută constituie o circumstanță excepțională care o exonerează de obligația de a plăti compensații.

IV.3. Astfel, Regulamentul (CE) nr. 261/2004 stabilește norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și a anulării sau a întârzierii prelungite a zborurilor. Articolul 6 din regulamentul respectiv menționează cazurile de întârzieri prelungite semnificative care beneficiază de protecție juridică, atunci când întârzierea este mai mare de 3 ore, ceea ce se întâmplă atunci când sosirea la destinație are loc cu 3 sau mai multe ore după ora prevăzută inițial de compania aeriană. Dreptul la o compensație minimă pentru pasagerii zborurilor afectați este prevăzut la articolul 7 din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, pe care jurisprudența comunitară îl consideră aplicabil nu numai în cazul refuzului la îmbarcare și al anulării, ci și în cazul întârzierilor prelungite ale zborurilor. Prin urmare, dispoziția menționată prevede dreptul la compensație pentru pasagerii care sunt afectați în cadrul zborurilor lor.

IV.4. Cu toate acestea, conform considerentului (14) al regulamentului respectiv:

„În conformitate cu Convenția de la Montreal, obligațiile care revin operatorilor de transport aerian ar trebui limitate sau responsabilitatea lor exonerată în cazurile în care evenimentul este cauzat de circumstanțe excepționale, care nu pot fi evitate în pofida tuturor măsurilor rezonabile adoptate. Astfel de circumstanțe pot surveni în special în caz de instabilitate politică, condiții meteorologice incompatibile cu desfășurarea zborului în cauză, riscuri legate de siguranță, deficiențe neprevăzute care pot afecta siguranța zborului și greve care afectează operațiunile operatorului de transport aerian.”

IV.5. Având în vedere că prezenta cauză se referă la răspunderea contractuală (deoarece părțile au încheiat un contract de transport aerian), dispoziția relevantă din dreptul național este articolul 798 din Codul civil care prevede că debitorul care nu își execută din culpă o obligație este răspunzător pentru prejudiciul pe care i-l aduce creditorului. O altă dispoziție relevantă este articolul 799 alineatul 1 din

Codul civil conform căruia, în cazul executării necorespunzătoare sau a neexecutării obligației, debitorul este cel care trebuie să dovedească faptul că nu se află în culpă. Dispozițiile naționale respective cu caracter general sunt compatibile cu cele ale regulamentului comunitar menționat anterior, aplicabil în prezenta cauză, care are caracter special, deoarece din ambele reglementări rezultă că revine companiei aeriene pârâte, a cărei culpă este prezumată, sarcina de a dovedi că întârzierea produsă a fost cauzată de împrejurări care nu au depins de voința sa, că nu se află în culpă în legătură cu acestea și că a acționat în mod diligent, fără să i se poată imputa întârzierea respectivă, nici măcar cu titlu de neglijență. De asemenea, trebuie subliniat că în jurisprudența instanțelor superioare naționale se cunoaște o singură hotărâre relevantă pentru prezenta cauză [hotărârea Tribunal da Relação de Lisboa (Curtea de Apel din Lisabona) din 23 noiembrie 2017 *[omissis]*], care, deși analizează în mod detaliat regimul aplicabil acestor cazuri de întârzieri ale zborurilor, se referă în special la întârzierea cauzată de operațiunile de mentenanță a avionului dispuse de compania aeriană, motiv care a fost analizat deja în jurisprudența Curții citată în hotărârea menționată.

\*

## V. Decizia de trimitere

V.1. Ca urmare a stabilirii situației de fapt dovedite (prezentate anterior) și a poziției părților și a reglementării comunitare menționate anterior, se sesizează Curtea cu o cerere de decizie preliminară, răspunsul la întrebările preliminare adresate fiind necesar pentru soluționarea prezentului litigiu, referitor la interpretarea considerentului (14) și a articolelor 5 și 7 din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 (a se vedea articolul 267 TFUE).

V.2. De fapt, situația de fapt prezentată anterior nu are precedent și nu a fost soluționată de jurisprudența Curții consultată.

V.3. În plus, hotărârea finală adoptată în procedură nu este susceptibilă de nicio cale de atac ulterioară, în conformitate cu dreptul procedural portughez *[omissis]*

V.4. În consecință, prezenta instanță solicită interpretarea normelor europene menționate anterior, considerate aplicabile în prezenta cauză, și adresează următoarele întrebări preliminare:

- 1) Noțiunea „circumstanțe excepționale”, la care face considerentul (14) al Regulamentului (CE) nr. 261/2004, acoperă situația în care un pasager, în timpul unui zbor, mușcă alți pasageri și atacă membrii echipajului care au încercat să îl calmeze, motiv pentru care, conform comandantului aeronavei, a fost necesară devierea avionului către aeroportul cel mai apropiat în vederea debarcării pasagerului respectiv și a bagajului său, ceea ce a determinat ajungerea la destinație cu întârziere?

- 2) Compania aeriană poate fi exonerată de răspundere pentru decolarea cu întârziere a unui avion pentru zborul de întoarcere în care s-a îmbarcat pasagerul care a formulat plângere (în prezent, reclamant), ca urmare a unei „circumstanțe excepționale” care are loc în timpul zborului precedent la ducere al aceluiași avion?
  
- 3) Compania aeriană (în prezent, pârâtă) a adoptat toate măsurile rezonabile, în sensul articolului 5 alineatul (3) din Regulamentul nr. 261/2004, fără să se poată împiedica însă întârzierea, în cazul în care a analizat situația și a concluzionat că, prin trimiterea unui alt avion, nu s-ar fi evitat întârzierea deja existentă și a redirecționat pasagerul (în prezent, reclamant) către un zbor de legătură din ziua următoare deoarece aceasta opera un singur zbor zilnic către destinația finală a pasagerului?

\*

[omissis]

\*

[omissis]

\*

Lisabona, 21 ianuarie 2019.